אידי ואידי כדרכה בעינן אלא שלח רב כהנא משמיה דרבי יוחנן אינו חייב עד שיבעול כדרכה ויוציא שם רע בכדרכה:

מתני' האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ומקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה נשאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה וחייב במזונותיה ובפרקונה וקבורתה רבי יהודה אומר אפי' עני שבישראל לא יפחות משני חלילין ומקוננת:

גמ' בכסף מנלן אמר רב יהודה אמר קרא [1]ויצאה חנם אין כסף לאדון זה ויש כסף לאדון אחר ומנו אביה ואימא לדידה השתא אביה מקבל קידושיה דכתיב [2]את בתי נתתי לאיש הזה איהי שקלא כספא ואימא הני מילי קטנה דלית לה יד אבל נערה דאית לה יד איהי תקדש נפשה ואיהי תשקול כספא אמר קרא [3]בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה ואלא הא דא"ר הונא אמר רב מנין שמעשה הבת לאביה שנאמר [4]וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה למה לי תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה אלא ההוא בהפרת נדרים הוא דכתיב וכ"ת נילף מינה ממונא מאיסורא לא ילפינן וכ"ת נילף מקנסא ממונא מקנסא לא ילפינן וכ"ת נילף מבושת ופגם שאני בושת ופגם דאביה נמי שייך ביה אלא מסתברא דכי ממעט רחמנא יציאה דכוותה קא ממעט והא לא דמיא הא יציאה להא יציאה התם גבי אדון נפקא לה מרשותיה לגמרי יציאה דאב אכתי מחסרא מסירה לחופה מהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה דתנן נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין לה נדריה: שטר וביאה: מנא לן אמר קרא [5]והיתה לאיש אחר איתקוש הוויות להדדי: זכאי במציאתה:

משום

רש"י

אידי ואידי כדרכה בעינן. כיון דאמר דברים ככתבן היאך אתה קורא לא מצאתי לה בתולים אלא אם כן אמר בעלתיה כדרכה ומצאתיה בעולה: **מתני' האב זכאי בבתו.** בקטנות ובנערות: **בקידושיה בכסף.** שכסף קידושיה שלו: **ובשטר.** שאם קבל שטר אירוסין עליה הרי זו מקודשת: **בביאה.** רשאי למוסרה לביאה לשם קידושין: **ומקבל את גיטה.** אם נתגרשה מן האירוסין וקודם שבגרה אבל בגרה או ניסת שוב אין לו רשות בה: **ואינו אוכל פירות בחייה.** אם נפלו לה קרקעות בירושה מבית אמה אין אביה אוכל פירותיהן אלא עושין לה סגולה: **בחייה.** אלא אם כן מתה והוא יורשה: **יתר עליו הבעל.** שהוא זוכה גם בכל השנויים למעלה ואוכל פירות מנכסים שנפלו לה בירושה משניסת לו: **וחייב במזונותיה ובפרקונה.** אם נשבית שהוא תנאי ב"ד כדתנן במתני' [מז:]: **בקבורתה.** דאמרינן לקמן קבורתה תחת כתובתה שהכניסה לו מבית אביה והוא יורשה במיתתה: **משני חלילין.** להספד. קלמיל"ש: **גמ' בכסף מנלן.** דכסף קידושיה לאביה: **אין כסף.** באמה העבריה כתיב ובקידושין ח) פריך האי מבעי ליה לגופיה: **אין כסף לאדון זה.** בצאתה מרשותו בסימני נערות כדילפינן בקידושין ט) דביוצאה בסימנים משתעי קרא: **אבל יש כסף לאדון אחר.** כשיוצאה מרשותו: **ומנו אב.** שאין אדון לבת ישראל אלא אביה חוץ מזה שנמכרה לו: **ואימא לדידה הוי.** וקרא כי אתא לאשמועינן אתא שהיא נקנית לבעל בקדושי כסף והכי תדרשיה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולעולם דידה הוי: **ואימא הני מילי.** דאמרה תורה את בתי נתתי שבידו נתינתה: **קטנה דלית לה יד.** לקדש עצמה. ואע"ג דגבי מוציא שם רע כתיב והיא נערה הוה דלמא הכי קאמר את בתי נתתי בקטנותה ועתה נערה: **אלא היא בהפרת נדרים כתיב.** מסקנא דקושיא היא ולא שינויא הוא: **וכי תימא נילף.** כסף קידושיה מקנסה שזיכתה תורה לאב: **מבושת ופגם.** דאמרינן באלו נערות (לעיל מ:) שהוא של אב: **שייך בה.** בידו ליטול ממון ולביישה בבושת זה למוסרה לביאת קידושין למנוול ולמוכה שחין: **אלא.** כי פרכת אימא לדידה הכי תשני מסתברא כי קא ממעט קרא יציאתה מרשות אב בקידושין מתורת יציאתה מרשות אדון בסימנין: **יציאה דכוותה קא ממעט.** מה כסף דיציאת אדון אי הוה התם כסף דאדון שהיא יוצאה ממנו בעי מהוי בפדיון גרעונה דמגרעת עמו ויוצאה והמותר נותנת לו אף כי קאמר נמי יש כסף ביציאה אחרת לאדון שהיא יוצאה ממנו בעי למהוי ולא לדידה ואי אמרת לדידה הוה לא קא ממעט יציאה דכוותה כך מפורש בשאלתות דרב אחאי גאון י). ואני שמעתי יציאה דכוותה קא ממעט מה התם נערה אף הכא נערה וקשיא לי אכתי אימא לדידה ובמסכת קדושין פירשתיה בלשון שמועתי ובקושי: **והא לא דמיא.** יציאה דקדושין ליציאת אמה העבריה ולא יציאה דכוותה היא: **אכתי מיחסרא מסירה לחופה.** ועדיין היא ברשות האב לירושתה ולמעשה ידיה: **נפקא לה מרשותיה.** דעד עכשיו היה מיפר לבדו ועתה מיפר בשותפות עם בעלה: **בשטר וביאה מנלן.** דביד אביה לקדשה ולמוסרה על כרחה: **איתקוש הוויות להדדי.** מה כסף ברשות אביה אף קידושי שטר וביאה ביד אביה. וקידושי שטר וביאה דמקדשת בהו ילפינן בקידושין כ):

משום

תוספות

ואימא לדידה. תימה היכי מצי למימר שיהא שלה הא אמרינן בפרק קמא דקידושין (דף ד:) ואצטריך למכתב כי יקח ואצטריך למכתב ויצאה חנם דאי כתב רחמנא כי יקח הוי אמינא כספא דידה הוי כתב רחמנא ויצאה חנם ואומר ר"י דהתם לפי מסקנא דשמעתין קאמר דאמר יציאה דכוותה קא ממעט אבל אי לאו היה שום משמעות מויצאה חנם שיהא של אב מייתורא לא הוה אמרינן שיהא שלו: **השתא** אביה מקבל קידושיה דכתיב את בתי נתתי וגו'. תימה למאי דסלקא דעתין השתא אמאי איצטריך ויצאה חנם דמקדשה בכסף שמעינן מכי יקח ומאת בתי שמעינן לה דלא הוי לדידה:

ואימא הני מילי קטנה. ואע"ג דקרא בבת עונשין איירי ה"ק בתי נתתי כשהיתה קטנה וא"ת הא לקטנה לא איצטריך קרא השתא זכוי מזכין לה כסף קידושיה מיבעיא דבכה"ג קאמר בסמוך גבי מעשה ידיה וי"ל דגבי מעשה ידיה קאמר שפיר דכיון שיש לו כח למכור מעשה ידיה לאחר פשיטא שהם שלו אבל מה ענין קידושין אצל מכירה אע"ג דיכול האדון לייעדה בכסף קנייתה היינו משום דגזירת הכתוב הוא דיכול לייעדה בכסף קנייתה אבל שאר קידושין אימא דאין האב זוכה בהן כלום ועי"ל דלמעשה ידיה פשיטא ליה שהם שלו כל זמן שיכול למוכרה דהיינו עד נערות אבל משום דמצי מזכן לה עד נערות לא שמעינן שיהא שלו כסף קידושין שהיא מתקדשת בו לעולם ועוד דאת בתי נתתי אינו מיותר ואיצטריך אפילו לקטנה דאיצטריך לאשמעינן דאב נאמן לאסור את בתו ו) ולפי המסקנא ע"כ לא אתא אלא להכי והא דדרשינן השתא אביה מקבל קידושיה היינו מפשטיה דקרא:

ממונא מאיסורא לא ילפינן. וא"ת נילף מהפרת נדרים דאביה יכול לקדשה דהיינו איסורא מאיסורא וממילא שמעינן דכספא דאביה הוי כדאמר לעיל השתא אביה מקבל קידושיה איהי שקלה כספא וי"ל דאיסורא דלית ביה ממונא מאיסורא דלית ביה ממונא לא ילפי':

יציאה דכוותה קא ממעט. פי' בקונטרס בלשון שני וכן פירש רבינו חננאל דכוותה היינו מה התם בנערה אף הכא נמי להאי אדון מרבינן כסף בנערה ואין נראה דאכתי תקשי ואימא לדידה אלא פירוש הקונטרס עיקר והשתא כיון דשמעינן מהאי קרא דכספא דאביה הוי סברא הוא דאיהו נמי מקבל דהשתא אביה שקיל כסף קדושיה ואיהי תקדוש נפשה:

לענין הפרת נדרים נפקא לה מרשותו. הכי נמי הוה מצי למימר דלענין אכילת תרומה נפקא לה מרשותו דאם בת כהן לישראל היא אינה אוכלת בתרומה כדאמרינן ביש מותרות (יבמות דף פז. וסס) אלא ניחא ליה למנקט הפרת נדרים שהפסיד כמו שהיה לו בה להפר נדריה דומיא דיציאת אדון שמפסיד מעשה ידיה:

זכאי במציאתה משום איבה. מדאורייתא ליכא למילף שתהא מציאתה לאביה כמו שקידושיה לאביה דשאני קידושין דלא קטרחא בהו כלל אבל מציאתה דקטרחא להגביה מציאתה וכה"ג עביד צריכותא בריש קידושין (דף ד:) דלא גמרינן מעשה ידיה מקידושיה דלא קא טרחא בהו כלל ואם תאמר נילף מתרוייהו דהשתא ומה הנך דמחמת גופא קא אתו הוי דאב מציאה לכ"ש וי"ל דמה להנך שהאב נפסד על ידיהן דעל ידי קידושין היא מפקעת עצמה ממנו ומעשה ידיה משום דקא מיתזנא מיניה כדאמרינן בריש קידושין (ג"ז שם):

משום

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ג מהל' נערה בתולה הל' י' סמג עשין נה טוש"ע אה"ע סי' קעז:

מא ב מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה יא ופ' יז מהל' אבידה הלכה יג סמג עשין תח עד טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף א וטוש"ע ח"מ סי' רע סעיף ב:

מב ג מיי' פי"ח מהל' נדרים הל' ו סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעי' א:

מג ד מיי' פ"ב מהל' גירושין הל' יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמא סעיף ד:

מד ה מיי' פי"ד מהל' תוכל הל' יט סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכד סעיף ז:

מה ו מיי' פ"ג מהל' אישות הל' ג ופכ"ב הל' ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סט סעיף ג:

מו ז מיי' פי"ג שם הל' ב טוש"ע שם סעי' ב:

מז ח מיי' פי"ד שם הל' כג סמג לאוין פא טוש"ע שם סימן סט סעיף א:

◆

תוספות רי"ד

מתני' האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף בשטר ובביאה. פי' האב זכאי לקדש את בתו בעודה קטנה או נערה בין בכסף בין בשטר. פי' כותב לו על הנייר בתך מקודשת לי והאב מקבל השטר ממנו ומקנה אותה לו פי' וכן מקבל הכסף ממנו ומקנה אותה לו בו וכן בביאה יכול למוסרו לו לבא עליה לשם נשואין. ובפ"ק דקידושין מפרש להו דבכל דבי מיקדשו כסף אתיא קיחה קיחה משדה עפרון שטר דקשי יציאה להויה ביאה כי יקח איש אשה ובעלה: זכאי במציאתה ובמעשי ידיה ובהפרת נדריה פי' שמפר נדרים שלה כל זמן שהיא נערה ומקבל את גיטה פי' אם נתגרשה מן האירוסין בעודה קטנה או נערה. אבל אם בגרה או נשאת אין לו רשות בה. ואינו אוכל פירות בחייה פי' אם נפלו לה פירות מבית אמה אינו אוכל פירותיהן אלא עושין להן סגולה. נשאת יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה פי' זוכה במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה כאב יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות נכסיה בתקנת חכמים. וחייב במזונותיה פי' כשאב"ב האב חייב דהכי תנן לקמן בפירקין האב אינו חייב במזונות בתו. אלא תקנה הוא שתיקנו גאוני הראשוני'. ובפירקונה פי' מפני שהוא תנאי ב"ד שכך כותב לה אם תשתבאי אפרקינך. ובקבורתה פי' אם מתה בחייו מפני שהוא יורש כתובתה ר"י אומר אפילו עני שבישראל לא יפחות לו מב' חלילים ומקוננת פי' חלילים שיספידוה בהן וקוננת אחת שתקונן עליה: גמ' קידושי' מנ"ל. דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה. פי' אימא ברשות אב לתתה לכל מי שיתפוץ ומנין שזוכה בכסף קידושין דכתיב ויצאה חנם אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר וכו' ו אב. פי' ממשמע שנאמר ויצאה חנם איני יודע שאין כסף ומת"ל אין כסף וקרא יתירה הוא לדרשא אתא אין כסף לאדון זה פי' שהמוכר את בתו קטנה יוצאה בסימנים וכשתצא מרבה אינה נותנת לו כסף, אבל יש כסף לאדון אחר דכי נפקא מרשות אב לרשות בעל אית ליה כסף קידושין: ובמעשה ידיה מנלן אמר ר"ה א"ר מניין למעשה הבת שהן לאביה שנא' וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה פי' מלאכה דהוא יתר קדריש:

מסורת הש"ס

א) קדושין ג: י. לקמן סה., ב) [נדה מו.], ג) [קדושין ג: כל הסוגיה ע"ש], ד) לעיל מ: קדושין ג: [לקמן מז.], ה) [ברכות יט: וש"נ], ו) נדרים סו. ע"ר: יבמות כט: לעיל לט. קדושין ד:, ז) [לקמן עד. קדושין ט:], ח) [דף ד.], ט) [שם], י) [פי' משפטים פי' כט], כ) [דף ד: ואילך], ל) לעיל כב.,

◆

תורה אור השלם

1. ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף: שמות כא יא
2. ואמר אבי הנער אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה: דברים כב טז
3. אלה החקים אשר צוה יי את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה: במדבר ל יז
4. וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים: שמות כא ז
5. ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר: דברים כד ב

◆

לעזי רש"י

קלמיל"ש. חלילים (כלי-נגינה).

◆

מוסף רש"י

האב זכאי בבתו בקידושיה. שהכסף יהיה שלו והוא מקבל השטר והוא מוסרה לביאה על כרחה לשם קידושין בעודה נערה (קדושין ג:). **ויצאה חנם.** גבי אמה העבריה היוצאת מרשות אדון בסימני נערות ומאי למיכתב ויצאה חנם, ולא בעי אין כסף, אלא למידרש ביה אין כסף לאדון זה שיוצאה ממנו, אבל יש כסף לאדון אחר. כשיוצאה ממנו (שם). **ואימא לדידה.** הוי האי כסף, דהא לא כתיב אין לו כסף, דתידוק מינה אין כסף לאדון זה הוי, אלא הכי דוק מינה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולעולם לדידה (שם). **איהי שקלא כספא.** בתמיה, אפשר שעל חנם זיכהו הכתוב בקבלת קידושיה (שם). **ואימא הני מילי.** דזכי ליה לקבלם, קטנה. בקטנה שאין לה יד, דלאו בת דעה היא, ואע"ג דקרא דמוציא שם רע בנערה כתיב, דכתיב ונתנו לאבי הנערה, לעולם דקדשה ניהלה בקטנותה (שם). **אבל נערה דאית לה יד.** מסהבאה שפי שערות גדולה לכל דבר, לכל עונשין ולממון, שמקחה מקח וממכרה ממכר, איהי מקדיש נפשה כו' (שם). **בנעוריה בית אביה.** הכי דריש לה כל זמן שבנעוריה היא של אביה, דכל שבח הבא לאביה הוא (שם). **לאמה.** קרא יתירה הוא ודריש ליה בתו הרי היא לו כאמה, וכנתו נערה לאשמעינן דלאי בקטנה לא איצטריך, השתא זכוי מזכין לה מעשה ידיה מבעיא (שם). **תיפוק ליה מבנעוריה.** אי מיניה הוי מצי למילף, אלא על כרחך מדלא ילפינן מהתם שמעינן מינה לא לשבח נעורים אתיא לגופיה איצטריך גבי נדרים דקאי עלייהו (שם). **וכי תימא נילף מינה.** ממון מנדרים (שם). **וכי תימא נילף מקנסא.** כסף קידושיה מכסף קנסה, שאותם ופיתוי לאביה חמשים כסף (שם). **ממונא מקנסא לא ילפינן.** שהקנס כולו חדוש ומחדוש לא גמרינן ולאכתי קידושיה מנלן דלאביה הוי (שם). **מבושת ופגם.** דקימא לן (לעיל מ:) שהמאנס נותן בושת ופגם לאב והנהו לאו קנסא נינהו (שם). **דאביה נמי שייך בה.** שיש לו דין חלק כהן, שיש בידו לביישה ולפוגמה בשביל ממון שיתנו לו, דלוי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין, דכ"יא לה בושת ופגם, ולאם זה שבא עליה מחסר ממון זה שזילזלה ולא יקפצו עליה תובעין (שם). **אלא.** לעולם מקרא קמא דאין כסף לאדון זה נפקא, והקשיא לך ואימא לדידה, מסתברא. דלאביה, דכי קממעט יציאת אמה העבריה ובא לומר כל: אין כסף אבל ביציאת אירוסין יש כסף, **יציאה דכוותה קא ממעט.** יציאת אירוסין דומיא דיציאת אמה קא ממעט מדין אמה ולמימר דיש כסף בה, ומה יציאת אמה העבריה אין כסף לאדון דנפקא מרשותיה קאמר קרא, אף מיעוט דיש כסף דקא דייק ליציאת אירוסין יש כסף למי שיצאה הימנו קאמר והיינו אב (שם). **והא לא דמיא.** יציאת אירוסין ליציאת אמה, והיכי קאמרת דיציאת אירוסין אתי למעוטי, הא לאו דכוותה היא, דלאכתי לא נפקא מרשותיה דאב למעשה ידיה ולירושתה עד שתכנס לחופה (שם). **בהפרת נדרים מיהא נפקא ליה מרשותיה.** שאינו יכול להפר לבדו (שם). **אביה ובעלה מפירין לה נדריה.** ואינו מופר עד שיפרו שניהם (לעיל עא.). **איתקוש הוויות להדדי.** והיתה לאיש אחר (דברים כד) כל הויות קידושין כמשמע, כסף ושטר וביאה (לקמן עד.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones